СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 194. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 5-го жовтня 1944. No. 194. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, October 5, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРЕЗИДЕНТ ПІДПИСАВ ЗАКОН ПРО РЕКОНВЕРЗІЮ, ЗАПОВІДАЮЧИ ПОПРАВКИ

ВАШИНҐТОН. — Недавно ухвалений обома палатами конґресу закон про реконверзію американського промислу з воєнного стану на мировий і про спосіб випродажу надвишки воєнних матеріялів підписав президент Рузвелт з деякими застороґами. Він завважав, що конґрес буде мусіти ухвалити додаткові закони про обі справи, бо теперішній закон є невистарчальний. Головно недостаточно є оброблена „людська сторона реконверзії", твердить президент, бо конґрес зчеркнув постанови про висоту й час нагороди серед безробіття. Таксамо новий закон не взяв у рахунок долю трьох міліонів федеральних наємців, відкинув параґрафи про заплату подорожи робітникам і їх родинам в їх родинні сторони після покінчення праці у воєнних підприємствах і інші подібні.

ПОМЕР БУВШИЙ ҐУБЕРНАТОР АЛ СМИТ.

НЮ ЙОРК. — Загально знаний в цілій Америці й поза її границями колишній ґубернатор стейту Ню Йорк, Алфред Емануель Смит, помер вівторок 4. жовтня рано в Ракефелер Гаспитал Инститют. Перед смертю дістав благословення від папи Пія XII. Він був любимцем нюйорчан, бо виріс на нюйорськім найубожчім Іст-сайді, а своїм талантом і працею добився становища ґубернатора стейту з рамени Демократичної Партії в 1918. р. З одноречинцевою перервою він справував цей уряд 4 рази і відзначився працею над конституційними реформами. У 1928. р. на демократичній конвенції в Гавстон, Тексас, його поставили кандидатом на президента Злучених Держав, але він перепав у виборах проти Герберта Гувера. Відтоді займався більше місцевими, нюйорськими справами, а при другому виборі президента Рузвелта в 1936. р. він виступив проти нього. Помер серед не дуже щасливих родинних відносин в 70. році життя.

ДЮЇ ЗА РЕФОРМУ ПОДАТКІВ.

ОЛБЕНІ (Ню Йорк).—Ґубернатор Тамес Е. Дюі, републиканський кандидат на президента, виголосив по радіо промову про конечність реформи федеральних податків, щоб уможливити поширення поля праці після війни. Головну увагу звернув Дюї на потребу звільнення від податків тих, що мають низьку плату і на зниження податку від невеликих заробітків. Він виложив загальний плян упрощення податків у 6 точках.

РОЗПУСКАЮТЬ ЖІНОЧИЙ ПОВІТРЯНИЙ КОРПУС.

ВАШИНҐТОН. — Командант повітряної фльоти ґен. Г. Г. Арнолд проголосив, що жіночий корпус пільотів, званий в скороченню ВАСПС, буде розпущений домів з днем 20. грудня і лише на випадок втрат в пільотах у війні проти Німеччини цей корпус буде покликаний наново. В повітряній службі та при вишколі на пільотів було занятих 1,000 жінок. Ті, що тепер відбувають вишкіл, дістануть свідоцтва якраз у дні розпущення. У службі при збройній силі погибло 30 пільоток.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ УШКОДЖЕНИЙ МІНОЮ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Корабель системи Либерти з назвою Елаю Тамсон наїхав на підводну міну на Тихому океані вчасі операцій проти Японії зазнав великого ушкодження. В нещастю згинуло 11 вояків з армії і 22 інших людей, хоч виратувано всіх членів залоги. Корабель притягнено до пристані, де його направлять.

НЕБЕЗПЕКА З ПОШИРЮВАННЯМ РАСОВОЇ НЕНАВИСТИ.

КОЛОМБУС (Огайо). — На конференції Краєвої Міської Ліги обговорювано небезпеку расової ненависти для контитуційних свобід. Промовці виказували, як ґітлерівці в Німеччині переняли від американського Ку-Клакс-Клену методи ненависти до чорної раси, як опісля перенесли цю ненависть на одну ґрупу, тобдо на жидів, як опісля поширили її на католиків і протестантів, поки ненависть не стала загальною. Таке саме може статися і в Америці і тоді буде знищена американська свобода. Отже тому треба всіми силами протидіїлати проти зосередження аґітації наперед проти однієї ґрупи, напр. проти жидів, бо потім може прийти аґітація проти католиків, дальше проти чужинців, аж піде загальна ненависть, яку важко буде спинити.

Президент Бразилії остерігає перед інвазією

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО (Бразилія). — Президент Хетуліо Варгас при введенню в урядування краєвої Економічної Комісії Плянування візвав Бразилію до змобілізування всіх економічних та промислових засобів учасі наближаючої повоєнної пори так, щоб край був готовий відперти всяку загрозу військової інвазії. Він звернув увагу, що слаба нація, яка у своюму краю посідає великі багацтва, може впасти жертвою нахабности. Бразилія може втратити свою незалежність не лише через військовий наїзд, але теж через перенесення головних ділянок промислу, а саме стратеґічних матеріялів і через передачу оборонних позицій в чужинні руки. Варгас сказав також, що Бразилія повинна продовжувати свою воєнну мобілізацію і в повоєнній добі та забезпечити належний зиск для підприємців і робітників. Уряд буде відтепер звертати більшу увагу на експорт промислових виробів ніж на вивіз сирівців.

ВЕЛЕС ПРО ДАЛЬШУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЮ ПОВОЄННОЇ НІМЕЧЧИНИ

НЮ ЙОРК. — У синдикованій статті пише бувший підсекретар стейту Сомнер Велес про небезпеку братання американських вояків з німцями, коли вони ввійдуть на німецьку територію. Таке братання після попередної війни причинилося багато до поширення ненависти аліянтів між собою, а це опісля вміла Німеччина використати. Щоб постійно ослабити Німеччину Велес пригадує на свої попередні статті і радить, щоб поділити Німеччину на 3 окремі смуги, але на тім не кінчити, а перевести ще й інші пляни. Отже передача частини східньої Німеччини в руки Польщі і перенесення німецького населення з тих земель ослабить постійно Німеччину. Треба також постійно розброїти її з армії, з летунської сили, відібрати їй контролю над митними домами, усунути тяжку промисловість, а як ні, то віддати її під міжнародню контролю. Загалом треба приняти засаду політичної й економічної децентралізації Німеччини. Але для наладження економічної стабілізації Европи треба дати німцям, як одиницям, нагоду добитися економічного забезпечення. Зате Велес противиться тому, щоб німецький нарід як цілість вважати за рівний у родині народів світу.

Харчові заворушення в Відні

БЕРН. — За донесеннями з Відня, там вибухли поважні заворушення на тлі недостачі харчів. Принаймні 60 осіб убито в заворушеннях, котрі почалися, як уряд зарядив зменешння харчових пайків на 10 процент. На їх здушення стягнено великі сили Ґестапа й вибраної націстичної сторожі.

Поважні заворушення вибухли теж у містах Штайєрі й Ґрацу, де проявився сильно саботаж.

Аби запобігти дальшим подібним вибухам, наістичний уряд схопив велике число заклaдників, головно споміж соіялістів. Між іншими схоплено Карла Зайца, що був колись бурмістром Відня.

ЧОРЧИЛ НЕ ХОЧЕ СКОРО ВИБОРІВ ДО ПАРЛЯМЕНТУ

ЛОНДОН. — Премієр Чорчил заявив у парляменті, що він не думає заряджувати скоро нових парляментарних виборів. Останні вибори відбулися в 1935 році.

ОРҐАНІЗУЮТЬ МІЖНАРОДНЮ ҐІЛДУ ШТУКИ

ЛОНДОН. — Тут створено Інтернаціональну Ґілду Штуки, яка кладе собі за ціль скріпити духові й артистичні взаємини між артистами всіх народів. Має вона покищо три відділи: літератури, різьби й архітектури. Буде мати філії в столицях інших держав, як у Парижі, Празі, Вашингтоні.

КАҐУЛЯРДИ ДІСТАВАЛИ З ІТАЛІЇ НЕ ТІЛЬКИ ГРОШІ

РИМ. — Італійський уряд дістав у свої руки документи, які стверджують, що італійський фашистівський уряд підплачував французьких фашистів з орґанізації „Каґулярдів" і давав їм зброю, якою між іншими вони вбили італійських емiґрантів, братів Роселів.

ВАТИКАН МАЄ РАПОРТ ПРО РОЗМОВИ СТАЛІНОВОГО СИНА З НАЦІСТИЧНИМ ПРОВОДОМ

РИМ. — Ватикан дістав від начальника одного монашого ордену звіт з розмови між націстичними провідниками й сином премієра Сталіна, поручником Яковом Джуґашвілі, що попав у німецький полон у липні 1941. року. Докладний зміст тих розмов подав ґенерал Штагель, тодішний командант Риму, котрий був при тих розмовах.

За звітом, предложеним Ватиканови, націстичні провідники представляли себе провідниками західно-европейської культури, та хотіли переконати сина Сталіна про економічну й політичну потугу Німеччини. Сталінового сина ті слова зовсім не переконали. Він дивився на все не-російське як щось нижче й запевняв, що наймоґутнішим осередком світа, політичним, науковим і економічним стане Москва. Він був по релігійному переконаним комуністом. Ось чому націстичні провідники, які спершу пробували з молодого Сталіна зробити велику зброю для націзму, потім зовсім перестали з ним возитися.

СХОВАЛИСЬ ПІД „КАЧКОЮ".—Перед нами на образку висунена наперед частина американської лодки, що її називають „качка". Під „качку", що пливе по воді й „ходить" по суші, сховались, як бачимо, американські маринарі й так відстрілюються від японських напасників.

АМЕРИКАНЦІ РОЗБИЛИ ЛІНІЮ ЗИҐФРИДА КОЛО ААХЕНУ

ГОЛОВНА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Американська Перша Армія проломала Лінію Зиґфрида у Ібаху, на полудне від міста Ґайленкірхена, та, стараючися визискати чимскорше цей прорив, поспішає вперед рільничою околицею, засіяною наборзі владженими оборонами. Вона наміряється на велике місто Кельн, що лежить 40 миль від передних частин американської армії. Нова офензива набирає щораз більшої сили й розгону.

Далі на північ від цеї армії інші американські відділи, на крилі Другої Британської Армії, добилися знову до Оверлуну. Аліянтські війська вспіли теж перекинути певне число відділів через ріку Вурм.

Британські війська поширили свій коритар крізь Голяндію, а канадійські заставили німців до відступу між Антверпеном і голяндською границею. Американська Третя Армія передерлася крізь пять оборонних ліній колючих дротів у само серце форту Дріяну, що обороняє твердиню Мец, а Сема Армія дійшла вже на віддаль 10 миль від Бельфорту.

Британські летуни били по острові Валхерені, розбили морський вал коло Весткапеле та залляли околицю водою й в цей спосіб залляли теж ворогови великі гармати. Американські бомбовики били по Нірнберґу й Карльсруге, а британські по Бравншвайґу.

ПОВІНЬ В ІТАЛІЇ ЗДЕРЖУЄ БРИТІЙСЬКИЙ НАСТУП.

РИМ. — Виливи рік в Італії, спричинені довгими дощами, не дають британській Восьмій Армії наступати вперед. Зате Пята Армія захопила шляховий узол Монґідоро, 18 миль від Больонії.

НІМЦІ ВТІКАЮТЬ З КРЕТИ Й ҐРЕЦІЇ.

ЛОНДОН. — Донесення до Каїра потверджують вістку, що німецькі війська почали евакуацію острова Крети й півострова Пельопонезу; видно стараються не дати себе піймати в пастку аліянтським військам, зроблену через наступ червоної армії та юґославських партизанів.

Німці вже покинули ґрецькі острови: Хіос, Лесбос, Левкас, Кефальонію й Занте.

Аліянтська команда не потверджує ще офіціяльно донесення про висадження аліянтських військ на Крету.

ЩЕ ДАЛІ БОЇ У ДРОГОБИЧЧИНІ.

ЛОНДОН. — За московським комунікатом з вівтірка, на полудневий схід від Турки, в Дрогобиччині, йдуть ще далі в горах завзяті бої між німецькими й російськими військами. Червона армія заняла низку місцевостей, у тому числі: Кальне, Хутар, Тарнавку, Климецо, Вижлів, Лавочне, Опорець, Решітку. Рожанку Нижню, Рожанку Вижню, Волосянку й Ялинковате, як також залізничі двірці Лавочне й Бескид.

ЯПОНЦІ НАСТУПАЮТЬ НА ФУЧАВ.

ЧУНКІНҐ. — Японське радіо подало, що японські війська почали кампанію за окупацію Фучава, останнього китайського порту в китайських руках. Вони вже висадили війська в провінції Фукієні. Видно, японці хочуть запобігти висадженню аліянтських військ у Китаю.

ВАРШАВСЬКІ ПОВСТАНЦІ ЗДАЛИСЯ НІМЦЯМ.

ЛОНДОН. — Польський уряд на вигнанню заявив, що польські повстанці в Варшаві здалися німцям. Здача наступила по 63 днях повстання, що почалося 1. серпня, а закінчилося 2. жовтня в 8. годині вечором приказом перестати стріляти. Умовини здачі були вироблені представниками ґенерала Бора Коморовского, котрий одначе самий у німецькі руки не попав.

Подаючи вістку про цю подію, польський премієр Міколайчик заявив, що повстанці здалися, вичерпавши всі припаси харчів і амуніції, коли для них пропала всяка надія на зовнішню допомогу. Він додав, що „оборона Варшави останеться на все свідоцтвом непереможної моральної сили польського народу й неуступчивої волі вести незалежне життя".

Донесення до польського уряду в Лондоні кажуть, що підчас повстання поляки втратили 200,000 людей, та що німці взяли в полон 100,000. Половина будинків Варшави є знищена, а дальших 35 процентів ушкоджені.

Здача Варшави одначе не перервала міжпартійної боротьби між поляками. Комунікат Польського Комітету Національного Визволення закидає проводови повстання, що він волів здати „геройських повстанців" німцям, ніж звязатися в боротьбі з польською армією (при червоній армії).

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.
На рік $7.00
На пів року $3.75
На три місяці $2.00
Число з суботи (з англійською частиною):

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy
One year $7.00
Six months $3.75
Three months $2.00
Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

У згоді й спільними силами

Перед американськими українцями стоять дуже важні завдання, горожанського, гуманітарного, культурного й політичного характеру, які треба виконати. Ось ті завдання звязані тепер у першу чергу з війною. З тим, щоб якнайскорше перемогти ворогів і віднести повну воєнну перемогу, щоб по ній перемогти і в мирі, в укладі повоєнного світа і нового ладу.

Та війна скінчиться скорше чи пізніше. І то скінчиться цілком певно нашою перемогою. Але з тим ще не скінчаться наші особливі завдання, звязані з нашим життям на американській землі, як і ті, що звязані з нашим бажанням бачити поневолений український нарід, з якого походимо, вільним, державним і самостійним.

Що більше: Як війна скінчиться, то допера тоді зачнемо діставати повні й правдиві вісти про страшну руїну, якої зазнала Україна в цій війні, як і про ту трагедію, яку пережив, переживає і буде переживати многострадальний український нарід. Та трагедія буде обіймати людей на українських землях, а теж не сотні, тисячі, але сотні тисяч, а то й міліони українських людей, вигнаних недолею на Сибір, в Персію, Близький Схід, Африку, чи розпорошених по різних європейських західних державах.

Іншими словами: Уже стоїть і довго стоятиме перед американськими українцями важке, але почесне, ідейне та гуманітарне завдання допомагати найнещасливішим з найнещасливіших людей у світі, якими є і будуть їхні брати та сестри по крови.

Ось того великого завдання не зможемо ніколи виповнити навіть у дуже дрібній частині, коли не будемо братися за його виконання **у повній згоді, цілою громадою, усіми силами, з усіми нашими організаціями, з усіми нашими церквами.** Ось це мусимо мати на увазі. **Всі ми! Всі, що маємо хоч трохи людського відчування трагедії України, що маємо — Бога в серці!**

Наше громадянство є нині властиво в одному таборі. Давні тертя і ґрупові різниці так якби минули. І тому є непростимим гріхом допускати до нового розріжничковання, до нового розбиття, до нової „отаманії", звідки така „акція" не виходилаб, яким плащиком вона себе не прикривалаб. Бо кожне розбиття це тільки вода на млин ось тій малій комуністичній ґрупі, що ніколи не мала між нами ніякого впливу і значіння, бо завжди служила ворогам американських ідеалів і українського народу, а яка тепер хотілаб при допомозі декого з комунізуючих — світського й духовного покрою — розбити і розсварити, а тим самим і ослабити американсько-українське громадянство. І то на те, щоб воно не могло піднімати голосу в обороні України, щоб не могло голосити спільними силами правди про те, що український нарід далі в неволі. Уважаймо на це і не даваймо себе ловити нікому на ніяку роботу, яка розбиває наші сили, яка нас ділить і розсварює.

Людина в концентраційному таборі

Транспорт до табору.

По кількох днях у вязниці арештовану Гестапом людину перевожено до концентраційного табору. Підчас перевозу всіх арештованих мучено на різні способи. Якими саме способами, це залежало від припадкових сторожів, що командували даною групою арештантів. Всежтаки в цьому були й певні загальні способи. Тілесні кари складалися з биття, копання, ляпасів, але були теж стріляння й ранення багнетом. Їм на переміну йшли тортури, що мали на цілі людей вибити зовсім із сил. Наприклад, арештантів заставляли дивитися цілими годинами на разяче світло, клячати, і т. п. Інколи арештанта просто вбивали. Нікому не вільно було подавати помочі раненому. Інколи одних арештантів заставляли бити других. Казали опльовувати те, що їм найдорожче; віруючим казали визивати Бога, жонатим посуджувати своїх жінок за невірність і проституцію. Це був немовби вступний іспит до табору, і тривав він 12 до 24 годин.

Ціллю цих тортур було зломати духа спротиву в арештантів і переконати їх, що ґестаповці вищі за них. Який вплив мали ці тортури на арештантів, Брунови Бетьгеймови важко було ствердити, бо по тих тортурах арештанти були так вичерпані, що не могли відповідати на його питання, а пізніше вони любили говорити тільки про те, що з ними роблено, але не про те, що вони при тому відчували. Якщо вони й пробували сказати щось про цю справу, то це видно були пізніші думки, немовби свідомо підобрані на те, аби врятувати самопошану.

Самий автор говорить про свої переживання. Підчас транспорту його бито, ранено багнетом по голові та вдарено в голову так сильно, що він утратив багато крови й дістав заворот голови. Він памятає добре, що він цілий час дивувався, як людина може видержати стільки мук і не поповнити себегубства або не збожеволіти. Він дивувався неоднії заяві ґестаповців. Їм видно дуже імпонувало, що вони могли сказати арештантам, між котрими було багато визначних колись людей, що ґестаповці не застрілюють арештантів, а вбивають їх багнетами, бо арештанти не варта кулі.

Автор памятає далі, що він черпав немало духової сили з того, що між усім тим, що з ним видівали, не було нічого несподіваного, що про всі ті тортури він згори знав, та що через те він міг передбачити й те, що з ним будуть робити в таборі. Він мав з того висновок, що Гестапо є глупіше, ніж він сподівався. Він був уже вдоволений із себе самого, коли він бачив, що всякі побої не зломали його. Він памятає, що він тоді вже постановив собі, що прибувши од табору, він доложить усіх своїх сил, аби задержати своє умове здоровля.

Як він перконався пізніше, подібні думки мали й інші арештанти. Як вони самі признавалися, вони думали, що „головна річ остатися живим і не датися змінити".

Автор крім цього замічує, що його думки й почування підчас транспорту в табор були „відорвані", себто він дивився на річи так, гейби це все діялося з кимось іншим, а не з ним. Пізніше він дізнався, що й інші вязні так само почувалися, гейби хотіли сказати собі: „Цеж неможливо, аби таке діялося зо мною". І таке діялося з ними й пізніше; в таборі люди теж почувалися, немовби це все була не ява, а сон. Вони пробували переконати цим себе, що все, що з ними видівали, не мало значіння.

Ще одна річ про транспорт заслугує на спеціяльну увагу. Підчас нього ніодин арештант не зімлів. За ґестаповими правилами, зімліти підчас транспорту озачалоб буди вбитим. Зімліти певно неодному хотілося, бож це був би рятунок від невимовних мук. У таборі неодин справді млів, а підчас транспорту просто ніхто, бо підчас транспорту зімлілого вбивали, а в таборі давали йому якусь поміч або принаймні далі не тортурували.

Як вязні Ґестапа достроювалися до таборового стану.

Одним з перших засобів приноровлення себе до нових умовин табору було трактування свого стану з крайною байдужністю. Автор мав нагоду побачити й відчути цю дивну духову механіку, коли одної зимової ночі вкрито, що з табору втекло двох арештантів. Ґестаповці зараз покарали всіх арештантів у цей спосіб, що казали їм, умученим 12-годинною роботою на морозі, без плащів, без доброї їди, стояти далі серед сніговиці на позір цілими годинами. Ґестапо карає в таких випадках усіх арештантів на те, аби їх відстрашувати від утечі, аби такими карами усіх заставляти кожного з них виявляти Гестапови про наміри декотрих арештантів утікати. Цілими годинами отже стояли арештанти на морозі, серед страшних мук. Коло них падали ті, що далі не могли видержати, а їм не вільно було їм помагати. Опертися перевазі Гестапа не було можливо. Охоронитися від них теж. У такій ситуації арештантів огорнула довга байдужність. Їм було байдуже, якби ґестаповці їх усіх перестріляли. Зчасом з цього виросла певного роду зброя проти Гестапа, бо коли 20 арештантів згинуло з вичерпання, ґестаповці побачили, що арештанти зовсім Гестапа не бояться, що дисципліна Ґестапа зломалася. Як арештанти стали помагати один одному, як це стали робити всі, Ґестапо пізнало свою безсильність, і після того, як 80 згинуло на місці, а кількасот інших впало від відморожень, (від яких їм пізніше треба було відрізувати ноги або руки) ґестаповці приказали всім вертатися до бараків. Вязні вернулися до бараків з радістю, що мука скінчилася, але кожний з них знав, що його можна застрашити та що він і інші здібні на геройський подвиг хіба тоді, як вони знають, що їм виходу й так нема.

Щодо інших менше крайних ситуацій, то вязники відкликалися на них дещо дивною поведінкою. Як вязника бито в звичайний спосіб, наприклад по лиці, то він чувся цим приниженим і про це нічого не говорив. І він ненавидів сторожа, що його копав, бив по лиці, визивав, більше ніж сторожа, що наприклад ранив багнетом. У такому останньому випадку ненависть звертался проти всего Ґестапа, але не проти ґестаповця. Вязники видно обурювалися на такі кари, які батько дає дитині, і відкликалися на них, як дитина, соромом.

Щодо відношення арештантів до тих, що гинули підчас тортур, то серед арештантів виробилася тенденція вважати за мучеників не тих, що згинули мучені зо свої переконання, а тих, що згинули, стараючися захоронити інших. Ґестапо одначе розуміло добре цю тенденцію до творення мучеників і старалося запобігати повстанню мучеників. Тому, коли якийсь вязник пробував захороняти цілу ґрупу ще гостріше, ніж він був би карав, якби не було оборони. Ґестапо старалося в цей спосіб викликати серед цілої ґрупи обурення проти одиниці. Оборонцеви в цей

(Продовження на ст. 4-тій)

Американські „ґльобальні" журнали

В часі, коли ми пригадуємо на конечність поширення інтересу до книжки, а до українських видань зокрема, варт відслонити рубець американської діяльности в цій справі. Це вкаже нам, як далека наша громада від цього всесвітнього руху і які наші обовязки супроти себе самих, як натепер, так і набудуче.

Американська армія розпочала масову інвазію Европи, а американські видавці місячних журналів, що їх називають „маґазинами", роблять пляни для інвазії своїх видавництв не лише в Европу, але й по цілому світі. Ці видавці розуміють, що в світі є заінтересування американськими вояками, допомогою з Ленд-Лізу, допомогою Юнри. Як так, то чому не заінтересувати цей світ ще й американськими видавництвами? Видавці зовсім не журяться цим, що американські маґазини друковані анґлійською мовою, Европа вже перед війною знала анґлійську мову, а після війни її знання ще пошириться. От наші вояки поширюють потребу знання англійської мови в Італії, і як читаємо в газетах, італійці навіть прихапцем учаться цеї мови для власних потреб.

Та не йде про знання самої англійської мови при читанню американських журналів, а про поширення, так би мовити, американізму серед чужих національностей. І ось тому ми є свідками явища, що американські маґазини поширяються по світі не лише в анґлійській мові, але в рідній мові краю, в якому тепер перебувають американські вояки. Навіть не те: Без огляду, чи десь є американські вояки, чи ні, американці поширюють свої видавництва як міжнародні, одні з ідеї, другі просто з бизнесу.

Для прикладу наведемо такі видання: Маґазин „Рідерс Дайджест", почав виходити в Америці з одночасним виданням в европейській Анґлії, в 1938 р. поширив своє видавництво в еспанській мові для країв Південної Америки в 1940 р., а в портуґальській мові для Бразилії в 1942 р. Окремо видається Рідерс Дайджест портуґальською мовою в Европі. З початком 1943 р. почав він виходити по шведськи в Швеції, того самого року по арабськи в краях Малої Азії.

Другий приклад такий: Маґазин „Тайм" має аж 16 видань, з того 10 поза межами Злучених Держав, у таких краях, як: Швеція, Гаваї, Єгипет, Індія, Австралія, краї над Перським заливом, Мексик, Колюмбія й Арґентина. Досі цей маґазин не виходив у чужих мовах, але тепер уже пороблено підготову видавати його по німецьки, а затим можуть піти переклади на інші мови.

Третій приклад: Видавництво Кравел-Коліер видає для Бюра Воєнних Інформацій маґазин „Викторі" в різних мовах, отже по англійськи, французьки, італійськи, еспанськи, арабськи, портуґальськи, а тепер пороблено підготову до видань в німецькій мові, в скандинавських та балканських мовах, а роблено проби дійти до порозуміння з Росією, але показалося, що це неможливе.

Неодин запитує себе, як це можливе і яка користь із видавання того самого маґазину в різних краях?

Звісна справа, що багато американських видань друкується в Злучених Державах і в Канаді. Причина тому, що поштова пересилка платиться відповідно до сумі („зон"), отже чим дальша віддаль, тим більші кошти пересилки. Дальше: Журнал, виданий напр. в Ню Йорку, заки зайде до Венкувер, зазнає спізнення на цілий тиждень, а в Европі чи в краях Південної Америки то й місяць-два пізніше. Крім цього поодинокі краї мають граничне мито наложене на чужинні видання, отже пересилка через границю спричинює більші кошти. І ще одна заковика: Праця в Америці коштує зовсім інакше, ніж праця в інших краях, особливо в Европі. Лише Америка може напр. витримати кошт 25 ц. одного примірника маґазину, а Південна Америка або Европа не моглаб спожиткувати таких видавництв. А вже чи не найважніше, то платня авторів та редакторів. Це лише в поняттю ще многих українських громадян письменник та редактор мусить бути жебраком чи таким ідеалістом-патріотом, щоби брався до писання наукових творів, повістей чи статтей даром, або принаймні за півдармо. В народів на високім культурнім ступні громадянства розуміє, що письменники і мистці не повинні весь час звертати увагу на особисті, конечні потреби, а зате концентрувати її увагу на це, щоб випродукувати своїм мізком духові цінности. Отже платня авторів є у них така, що її можна назвати дійсно „гонораром", тобто почесним дарунком за працю. Американський маґазин, виданий в інших краях, всеодно в якій мові, не має видатків на авторів, а лише на технічне поширення, що є великим облегченням.

Якраз це технічне поширення це дуже інтересна справа. Бувають на це різні способи наприклад: фотоґрафічні знимки усіх сторінок маґазину пересилається з одного краю до другого, а з фотоґрафій („неґатив") роблять плити і дальше відбивають на книжковий папір. Другий, найновіший спосіб, це відбивання друкарського складу на окремий папір в роді целюфанового. Коли такий папір з відбитими черенками перешлють до чужого краю повітряною поштою, то там при помочи нього відпливають таблиці з черенками так, начеб вони були окремо зложені складачами. Такі склади не потребують уже ні звичайних друкарських поправок („коректи"), ні складання в форми („ломання") отже відразу відпадає яка половина технічної праці, а з тим і коштів.

Таких американських маґазинів із „ґлобальною" циркуляцією намножилося вже тепер аж 25 і їх помагає поширювати команда американської армії по цілому світі. В цей лише спосіб можна зрозуміти, як наш вояк може дістати американський маґазин майже водночас із його появою в рідним краю.

Беручи все те під увагу, думаєш: Якби так була свобода слова на українських землях, який то книжковий та літературний рух можнаб поширити між українським народом навіть звідси, з Америки, при допомозі тутешніх винаходів, удосконалень та грошевих засобів?

Та заразом думаєш і що інше: Коли американці так поширюють по цілому світі американські журнали, щоб світ краще пізнав Америку, то чи нам, американським українцям, не подбати, щоб принаймні Америка ліпше пізнала Україну? Таж тоді булоб більше про неї і в американських журналах!

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю"

— 59)

Некращим від ефрейтора був і командант, якийсь поручник. По докладі останнього бундючно спитав у Паволоцького документи, а міг же бачити по убранню, як що не по обличчу, що арештований є старшиною. Переглянувши документи поручник змінив тон, винувато оправдувався.

— Прошу вибачити, пане полковнику! Цей неотесаний дурень посмів чіплятися вас? Я його провчу! — Далі накинувся на вибалушившого від несподіванки очи вояка, обіцяючи розправитися з ним по своєму. В приявi Паволоцького бити не посмів.

На відїзді Паволоцький прохав не карати вояка за надмірну службову ревність. Але з вікна вагону побачив ефрейтора з опухлим обличчам. Видно командант добре його вибив. Жаль стало бородача, але щож... Чиж не міг він обійтися якось делікатніше? Коли він так грубо відноситься до військових, то над цивільними певно на кожному кроці показує свою владу... Дістав те що заслужив...

На іншій вузловій стації зустрінувся Паволоцький вже зо старшинами запільних частин, ефрейторовими двійняками. Тут зайшов до буфету першої кляси. І хоч старшинам вільно там бути навіть в приявi найвищого начальства, й самого царя, то всеж військова чемність вимагає попрохати дозволу від старшого ранґою. В буфеті застав Паволоцький старого ґенерал-лейтенанта артилерії. Зголосив йому:

— Ваше превосходительство! Дозвольте в буфеті перекусити!

— Прошу, певно! — чемно сказав ґенерал, ранґи не питаючися. Поки Паволоцький закусував ґенерал вийшов. Коли підскочив до нього молодий підпоручник піхоти:

— Гей, шофер! — закликав по російськи. — Тобі хто дозволив тут обідатися?

— А вам що до того? — відтяв Паволоцький. — Дозволив ґенерал.

— Ґенерал дозволив, а я не дозволяю! Марш звідси! Кругом, марш! — командував підпоручник.

— Командуйте таким, як самі... — відповідав спокійно.

— Що! — розсердився підпоручник. — Не виконуєш наказу?

— Не всякий дурний наказ виконується... Ви хто такий?

— Як то хто? Не бачиш? Я офіцир! — кричав підпоручник.

— А я штаб-офіцир! Підполковник! — Паволоцький зняв свою тужурку. Підпоручник побачивши старшинського Юрія, вже зблід. А побачивши й відзнаки швиденько змився, боячися, щоб не потягнули його до команданта стації.

Пізно ввечері приїхав Паволоцький на стацію, ту саму, звідки з односельчанами виїздив до Києва. На стації ждали вже вислані дружиною коні...

XVIII.

Сумних Великодних свят сподівалася Марія Олександрівна. Слабість сина, невідомий стан здоровля чоловіка, — вона не знала де Паволоцького поранено, — відобрали їй спокій, затроювали життя. Постаріла за тих кілька місяців, так, що простодушні селянки їй у вічи це говорили. В час побуту чоловіка на фронті реґулярно одержувала від нього бодай два листи місячно. Та й тоді кожної хвилі лізли в голову думки, — може у цей час, як вона читає лист від чоловіка, він лежить вже вбитий, поранений, чи може мандрує під баґнетами у ворожий полон. Падала у такі хвилі на коліа і з сльозами молила Бога охоронити її чоловіка від небезпеки... Молилася не за нього тільки, а за всіх гноблених і обездолених, просила кари на лицемірів, що нехтують Його закони, перелицьовують по своїй вподобі Його Правду, прогнившими устами проповідують нищення і вбивства. До неї прилучувалися й діти і так ця трійця часто молилася годинами. Релігійність Марії Олександрівни не була тою чванькуватою побожністю, що зустрічається на кожному кроці у житті; побожність поверховна, повстала з призвичаєння, що не доторкається навіть душі людини. У побожности зберігається тільки форма релігії, не її зміст. Люди йдуть по звичці до церкви, там вислухують незмінне: „Подай Господи", по звичці говорять незмінні й незрозумілі молитви, а повернувши з церкви продовжують творити те саме, що й перед тим творили...

(Дальше буде).

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ ЗАКУПНА І ПОШИРЮВАННЯ КНИЖОК І ВИДАВНИЦТВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ПРО УКРАЇНУ ТА УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД

В память Ол. Кошиця

ПРОЩАЙТЕ, ДРУЖЕ ОЛЕКСАНДРЕ АНТОНОВИЧУ!

...„Кругле, гладко виголене обличчя, густі, сиві, підкручені вуса; лисина, прикрита кількома акуратно розчісаними срібними волосками, останками колишньої „шевелюри"; пара молодих, живих, веселих очей; елеганція в одязі й способі його ношення, яку не часто можна запримітити серед українців взагалі, а в українських музик зокрема, — ось приблизно зовнішня силуета Олександра Кошиця. Та вона була би уже й дуже неповна й неточна, як би відразу не згадати й про те, що може в найбільшій меті характеризує цього сеніора наших музик у Злучених Державах і, мабуть, і поза ними: його повна стихійного темпераменту вдача, його повний своерідного чару спосіб говорення, в якому стільки дотепу й гумору, що й патосу й акторсько-бесідницького таланту. Ведучи балачку з Кошицем, слухаючи його, забуваємо й про його сивину й лисину: перед нами зовсім молода людина, молода своїм кипучим темпераментом і живучістю свого духа..."

Такими словами розпочав я свою статтю про „Зустрічі з українськими музиками в Америці", коли в 1938 році, після кількамісячного побуту в Америці, повернувся до Европи і на просьбу редакції місячника „Українська Музика" у Львові написав вище згадану статтю. Тепер, по шости літах, я віднайшов номер журналу, в котрім ця стаття появилася й перечитуючи її думаю: „тепер усе те — у минувшині, бо Олександра Кошиця нема вже між живими".

Важко, чи пак неможливо писати невропьог про людину, яку не тільки добре знаєте, але й крім того, з якою живете в якнайкращих особистих взаємовідносинах. А ще й до того, коли з цею людиною ми недавно бачилися, говорили з нею, переписувалися... Раптовна, несподівана смерть здається подією зовсім нереальною, неправдивою, неможливою до повірення. Та розум а й життя — мають свої права. Й тому, усвідомивши собі факт, що Олександер Кошиць відійшов з цього світа навсе, пишу ці рядки — не як некрольоґ, як посмертну згадку, але кидаючи жмут спогадів й рефлексій як грудку на далеку могилу Покійного друга.

Знову переповідаю свої власні думки, висловлені в статті згаданій передтим: „...Кошиць — молодий не тільки своїм темпераментом: що ще важніше, він молодий своїми поглядами на музичні справи. А це в наших відносинах, в яких так часто і молоді літами музики є в дійсности „старцями" у відношенні до всякого поступу в мистецтві, у цих відносинах погляди Кошиця на деякі наші актуальні музичні теми, його осуди і передовсім: його інтуїція, завдяки якій він так правильно зумів орієнтуватися в нових, невідомих йому і далеких його артистичній психіці й індівідуальности творах, — все те було для мене несподіванкою найприємнішою, яка мене могла зустріти. Олександер Кошиць ціле своє життя працює в ділянці нашої народньої музики; він її не тільки обожає понад усе, але й знає так, як ледви хто-будь інший із наших живучих музик..."

Пишучи ці слова мимоволі насувається думка: „А тепер? Ахтож є тепер, хто дорівняв би Покійному в розумінні народньої пісні? Чи може Філярет Колесса у Львові? Чи Дмитро Ревуцький або Левко Ревуцький у Києві? Ні, два перші це етнографи з зовсім іншим підходом до народньої пісні. Левко Ревуцький? Може... до деякої міри. Але й він ніколи не віддавався так всеціло народній пісні, як Покійний Кошиць; коли у Цього народня пісня була „альфою й омегою", Його музичною „Вірую", то у Ревуцького вона є тільки частиною його мистецької індивідуальности.

Ні, поміж нашими музиками, де вони не жилиб, не бачу ніодного, хто сьогодні був би достойний назви „найбільшого знатока української народньої пісні". Після смерти Лисенка, Леонтовича, а тепер Кошиця, ця ділянка української музичної культури: знання народньої пісні та її хорова обрібка, закінчує період свого існування на довгий, довгий час. А зростаюче зацікавлення серед українського народу інструментальною музикою та рівночасний занепад хорового співу є доказами початку великої зміни в українській культурі, зміни в напрямі згаданої вже музики інструментальної. Смерть Кошиця, останнього у нас Корифея епохи хорового співу є немов би завершенням цеї події.

Мабуть Злучені Держави й Канада будуть по війні одинокими закутинами землі, де житимуть українці в більшій скількости, де, хоровий спів, хор, ще надовго залишиться „репрезентаційним засобом української музичної культури". Тим паче треба безмежно жаліти, що Кошиць не залишив по собі ніодного учня, чи то безпосереднього, чи „духового", який болай знав би, як іти слідами свого вчителя і в його традиції плекати хорове мистецтво. Традиції Кошиця орудувати хором не знає тут ніхто — бо щоб її пізнати треба би мати: основне знання української народньої пісні, основне знання проблемів і велич хорового співу, основне знання техніки орудування хором і — талант, талант, талант...

Факт, що для Кошиця народня пісня була цим світом, в якому кружляли всі його музичні думки, мав свою сильну сторону. Хоча ця залежність від народьої пісні відтягнула увагу Кошиця від загальної всесвітньої, не народньої музики, якої розвою в останніх пятидесяти роках Покійний не міг зрозуміти і з ним не міг погодитися, то з другої сторони, замкнувшися в кругу своеї укоханої народньої пісні Він зумів збагнути її до самої глибини, зрозуміти всю її суть ліпше як хтонебуть інший з Його сучасних. І тому подавав Він її в такому досконалому вигляді, коли стояв на чолі „свого" хору.

У ділянці народньої музики Кошиць — диригент хору — перевищив Кошиця — композитора, чи пак аранжера народніх пісень на хор, дарма, що усі Його обрібки є знаменитими зразками використання усіх засобів віртуозности хорового співу. Під оглядом гармонічним і формальним ці обрібки являються продовженням праці й стилю Лисенка — і такими їх Покійний сам вважав. Але й сам Він знав, що в міжчасі навіть хорова музика на Україні зробила великий крок вперед, головно під оглядом гармонізації — і твори цих новаторів нашого хорового співу, Козицького, Верикiвського чи Ревуцького Покійний глибоко поважав і подивляв — дарма, що вони користувалися технічними й музичними прийомами, чужими Йому самому.

Про Кошиця — композитора оригінальної, не-народньої музики, та про Кошиця — дослідника нашої церковної музики, може матиму нагоду писати іншим разом і більш докладно. Останніми часами церковна музика найбільше цікавила Покійного. В одному з останніх листів писав Він мені: „...я працюю над тим, що нікому, особливо українцям, не цікаве: над історією нашого церковного співу. Роботи багато, а часу залишилось мало, та й сил ще менше... Тож спішуся, а хвилюватися мені не можна і виходить, що сам себе зїдаю..."

„...Часу залишилось мало, та й сил ще менше..." Ці слова звучали, мов би Покійний чув, що Його дні почислені... Не були вони солодкі, ці Його останні дні, місяці й роки: журба про завтра, про хліб насущний, а рівночасно огірчення на українсько-американські відносини, які Його, майже сімдесяти-літнього, людину найбільш заслужену для України з усіх сотень тисячів, що проживають в Америці, примусили думати й журитися про завтрішний день...

У щиро-дружеських взаємовідносинах між Кошицем і Його дружиною з одної сторони, а моєю дружиною, Марією Сокіл, і мною з другої, від самого початку нашого знайомства — в р. 1937 — був звичай кликати себе наддніпрянським звичаєм по імені та по батькові; тому, що всі вони, крім мене одного походили з Наддніпрянщини. Але й мій кількалітний побут там цілком призвичаїв мене до цього гарного способу кликати інших. І тому тепер, коли вже ніколи не прийдеться зустріти Олександа Кошиця словом „Витайте!", тепер через простір сотень миль, які нас ділять від Винипеґу, де спочило Його тіло, і через незбагнений простір, який нас ділить від того світа, де стомлене, велике серце Покійного найшло мир і спокій — тепер обоє ми з дружиною в останнє кличемо:

„Прощай, друже, Олександре Антоновичу..."

Антін Рудницький.

НАБЛИЖАЄТЬСЯ ВАЖНА ПОДІЯ В НАШОМУ ДЕРЖАВНОМУ ЖИТТЮ, А Є НЕЮ НАСТУПНІ ПРЕЗИДІЯЛЬНІ ВИБОРИ, В ЯКИХ УСІ МИ, ЩО МАЄМО ГОРОЖАНСТВО, МАЄМО ВЗЯТИ ОБОВЯЗКОВО УЧАСТЬ. ТА ЩОБ МИ МОГЛИ ГОЛОСУВАТИ, МУСИМО ПЕРЕДШЕ ЗАРЕЄСТРУВАТИСЬ. ТОМУ ПОДБАЙМО ЗАРАЗ, ТАКИ ЩЕ СЬОГОДНЯ, ЩОБИ ЗАРЕЄСТРУВАТИСЬ У ПРИПИСАНІМ ДЛЯ РЕЄСТРАЦІЇ РЕЧИНЦІ.

СТЕПАН МУСІЙЧУК

На могилу Олександра Кошиця

Задзвонили дзвони та на похорони,
Заграли в жалібні й понурі тони
І вісти рознесли, тужливі ці вісти,
Що в живих не стало Батька Бандуриста.

Стали рідні діти з світів приїзджати
Князя дириґентів гідно поховати,
З сурмами, піснями славно поховали,
Дорогі вінки Йому дарували.

Сонічко примеркло в смутну ту годину,
Як в яму спускали Його домовину,
А вітер на крила брав пісні тужливі
І ніс їх аж гень там, аж на рідну ниву.

Чути було шепіт лісів, гаїв, борів,
Прилітали звуки з далеких просторів,
Прилітали з вітром акорди з край світу
Й спадали на труну сріблом-самоцвітом.

А з кожної квітки, рожі й розмайрину,
З кожного листочка дубів і калини,
Полилися сльози як перли росою,
Заплакали пісні жалем і тугою.

Поховали Батька осінної днини,
Того, що у світ ніс пісні України,
Тогош що з піснями розніс нашу славу,
Що мріяв про вільну Вкраїни Державу.

Спи, наш Батьку Кошиць в землі канадійській,
Доки воля блисне в рідній, українській,
А ми Твої пісні будемо співати,
І Тебе в піснях вічно споминати.

АДМІРАЛ НОМУРА ПРО ВІЙСЬКОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ЯПОНІЇ.

Японська новинкарська аґенція „Демей" подає, що адмірал Номура, колишній японський амбасадор у Злучених Державах, написав до часопису „Йоміюрі", статтю, в котрій американські операції проти Филипинів представляє як частину американської стратеґії перевести бльокаду Японії та знищити її „нервові центри". Каже Номура, що втрата Тініяну, Ґваму й Сайпану є для японців поразкою, яка „нам спричинила багато суму", але він додає, що відступ і наступ у війні є природними явищами в війні. Номура приготовляє далі японців до нових важких переживань й трудноців.

ФІНЦІ ЩЕ ВОЮЮТЬ ПРОТИ НІМЦІВ.

ГЕЛЬСІНКІ. — Фінські війська захопили несподіваним маневром місто Торнею над Ботнійським заливом та наступають на німецьку залогу міста Кемі. Коло 2,000 німців з Торнеї відступає поспішно на північ.

Одна стокгольмська ґазета подає, що фінські дівчата зрадили німцям фінський плян нападу на німців у Торнеї.

Напис начасі.

Приходять гості до сальону краси, щоб розчісати та покучерявити своє волосся перед неділею. На дверях застають напис: „Замкнено при кінці тижня, бо чоловік приїхав з війни на відпустку".

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ

В АМЕРИЦІ ПОВИННІ БУТИ ОБОВЯЗКОВО ТАКІ КНИЖКИ, ВИДАНІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ, ДЛЯ ПІЗНАННЯ І ПОШИРЕННЯ ПРАВДИ ПРО УКРАЇНУ ТА УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД:

1) A HISTORY OF UKRAINE, by Michael Hrushevsky, published by the Yale University Press $4.00
2) UKRAINIAN LITERATURE, Studies of the leading authors, by Prof. Clarence A. Manning $1.50
3) BOHDAN, HETMAN OF UKRAINE, by George Vernadsky, published by the Yale University Press $2.50
4) SPIRIT OF UKRAINE, Ukrainian Contributions to World's Culture, by D. Snowyd $1.00
5) UKRAINE, AN ATLAS OF ITS HISTORY AND GEOGRAPHY, by Prof. G. W. Simpson $0.50
6) UKRAINIANS IN THE UNITED STATES, by Wasyl Halich $2.50

Замовте собі негайно всі ті книжки за $12.00, чи ті, що їх ще не маєте, а замовлення враз з належитістю шліть на таку адресу:

SVOBODA
P. O. BOX 346 JERSEY CITY, N. J.

Замовлення з Канади треба платити американською валютою.

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА... КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

DATES WITH OUR GOVERNMENT

FOR THE WEEK OCTOBER 1 THROUGH OCTOBER 6, 1944

RATIONING

Sugar

Sugar stamps No. 30, No. 31, No. 32 and No. 33 are valid indefinitely for five pounds of sugar. Sugar stamp No. 40 is valid for five pounds of canning sugar through February 28, 1945.

Meats, Fats

Red stamp A8 through Z8 and A5 through K5 are now valid indefinitely. No more red stamps will be validated until October 29.

Processed Fruits and Vegetables

Blue stamps A8 through Z8 and A5 through R5 are now valid indefinitely. No more blue stamps will be validated until November 1.

Gasoline

In the 17 states of the eastern shortage area, A-11 coupons remain valid through November 8. In States outside the eastern area, A-13 coupons, good for four gallong each, remain valid throough December 21.

Fuel Oil

Period 4 and 5 coupons remain valid throughout the coming heating year. Period 1 coupons remain valid also throughout the heating year.

Shoes

Airplane stamps No. 1 and No. 2 in Book Three remain valid indefinitely.

Людина в концентраційному таборі

(Продовження зо ст. 2-гої)

спосіб не давали стати провідником або мучеником, довкола котрого міг би згуртуватися спротив групи.

Старі й нові арештанти.

Серед арештантів слідно було певні різниці між старими арештантами, що побували в таборі наприклад рік, а новими. Як сказно, нові арештанти старалися передусім заховати свою індивідуальність, себто вернутися в світ незміненими. Старі арештанти дивилися передусім за тим, як їм жити як можна найкраще в таборі. Як арештант дійшов до цього, що це він уважав своєю ціллю життя, то він уже був старим, справжнім арештантом. Тоді він уже дивився на все, що з ним ділося, як на свої переживаня, як на справжне життя, а не щось, що діється немовби комусь іншому, як це звичайно ввиджувалося новому арештантови. Старі арештанти вже й не признавали можливости повороту назад до старого життя. Хіба якийсь світовий катаклізм міг би, на їх думку, звільнити їх з табору. Навіть, якби це сталося, вони ледво чи могли би вернутися до життя. Вони пізнавали, що вони приноровилися до життя в таборі й тим самим стали нездібні до життя на волі.

Один радикальний німецький політик, поживши в таборі пять літ, заявив, що по пятьох роках табору людина не є вже тою людиною, якою вона була. Якби він вийшов на волю, він не міг би ще раз переміняти своїх наставлень, себто він був би нездібним жити в вільному світі. Тому він заявив волю поповнити себегубство. Інші арештанти стерегли його, але він усетаки вспів досягнути свого.

До переконання, що їм прийдеться вже жити все життя в таборі, одні приходили скорше, інші пізніше. Залежало це від його звязків з родиною й приятелів і від інших умовин. Звичайно людині забирало коло два роки перестати вважати життя поза табором чимось реальним і перестати старатися добутися на волю.

Відношення до рідні й приятелів.

Нові арештанти належали звичайно до тих, що дістали найбільше листів, грошей і дарунків. Їх родини старалися їх визволити. Не дивлячися на те, вони все обвинувачували рідних, що для них нічого не роблять, що їх забули. Читаючи листи, вони бувало плачуть з радости на вістку, що їх хочуть визволити, а потім плачуть з жалю, що продано щось з їх маєтку без їх дозволу. Всякі хочби найменші переміни в їх бувшому приватному світі набирали для них величезної ваги. Наприклад їх дуже роздразнювала вістка, що хтось з їх знайомих перенісся на іншу адресу, навіть хочби це була людина, котрої імя вони вже забули. Видно було, що вони хотіли вернутися в світ такими, якими вийшли, і хотіли цей світ застати таким, яким його покинули. Всякі переміни в тому світі підсували їм думку, що їм буде не так легко достроїтися до того світу. Вони відкликалися на зміни в зовнішньому світі так гарячо тому, бо зміни в тому світі доказували їм, що й вони самі мусять зчасом змінятися. Їх обурювало певно й те, що їх родини колись питалися їх думки при всякім продажу, а тепер це все робили, не питаючися їх.

На ділі одначе родини арештованих мали багато клопотів через ті арешти. Вони правильно старалися визволити арештованих, а ходити по ґестаповцях не така легка справа. Звичайна родина видавала більше гроша в перші часи по арешті, ніж вона могла собі на те дозволити. Потім вона мала інші труднощі. Як розійшлася вістка про арешт, членам родини важко було дістати роботу. Діти мали труднощі в школі. Їм відбирано право до суспільної помочі. Зовсім природно в родині повставало зчасом обурення на арештованого.

Приятелі арештованих не мали звичайно для них багато симпатій. Німці назагал переконані, що арештований певно допустився якогось злочину. Це мало деяке оправдання в початках націстичного режіму, коли націсти бувало арештували провідників якоїсь суспільної ґрупи, в котрій доглянули певне заломання від загальної ними наміреної солідарности. Коли, наприклад, адвокати або духовники якоїсь церкви проявляли невдоволення з націстичної політики, Ґестапо арештувало провідників адвокатів або духовництва. Пізніше націсти побачили, що ця політика має свої недостачі, бо звичайні люди такої ґрупи були тому раді, що за недостачі їх ґрупи терплять тільки провідники. Тоді націсти стали арештутати в таких випадках не тільки провідників, але й пересічних членів, і то без огляду на їх вину. Не дивлячися на те, німці далі дивилися на всіх арештованих як на винуватців.

Звісно, що під впливом таких умовин між арештованими з одного боку, а їх ріднями й знайомими з другого зростала прірва.

Старі вязники не любили говорити про рідню й бувших приятелів. Як вони й говорили про них, то тільки в загальнім тоні, ґейби про чужих. Вони любили ще діставати листи, але це не було для них важне. Зчасом жаль до зовнішнього світа перемінявся на ненависть. Ще пізніше вони немовби й ненависть утрачали, немовби не мали вже здібности навіть ненавидіти. Підчас коли нові арештанти направляли більшу частину своєї ненависти проти зовнішнього світу, а коли не було нагляду, на ґестаповців, старі арештанти направляли її на самих себе.

Старі вязники не любили згадувати свого давнішого суспільного становища або діяльности, підчас коли нові арештанти все тим чванилися. Старим арештантам видно було болючо згадувати про свій давній стан, бо це тільки підносило почуття їх важкого стану в теперішньому.

(Кінець буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НОРТГЕМПТОН, ПА. — Тов. Укр. Січових Стрільців, від. 44, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 8. жовтня, в укр. прав. гали на Нюпорт Еве., в годині 1:30 пополудні. Взиваємо всіх членів прийти на ці збори і заплатити свої місячні вкладки. — Уряд.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Дарахівщина, від. 275, повідомляє своїх членів і члениць, що місячні збори відбудуться 8. жовтня, в гали цірковній при Ґрін і Сусекс ул., в годині 7. ввечір. Просимо всіх членів прийти на ці збори. Довгуючих членів напоминаємо заплатити свої залеглі вкладки. Просимо членів вписувати своїх дітей до Союзу і приєднувати старших в члени. — За уряд: М. Ґречин, предс.; Н. Манорек, кас.; М. Курило, рек. секр.; М. Обуховський, фін. секр., 130 — 1st Ave., New York, N. Y.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Стефана, від. 221, відбудуться в неділю, 8. жовтня, в 12. год. в полудне, в Домі Відділів У. Н. Союзу, 843 Н. Вестерн Еве. Приявність усіх членів є конечна. — Т. Шпікула, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Повідомляємо членів Бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 102, що місячні збори відбудуться в неділю, 8. жовтня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, 2280 В. 7. вул. — За уряд: Ю. Гірняк, предс.; Д. Дорош, кас.; Д. Шмагала, секр.

ПЕТЕРСОН, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, відбудуться в суботу, 7. жовтня, в годині 7:30 ввечір, при 435 Мейн Стр. Просимо всіх членів конче прийти на збори, бо маємо дуже важну справу до полагоження, а властиво обговорення справи хлопців, що служать при армії. — За уряд: С. Вінярський, предс.; М. Матияш, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. Єдність, від. 163, відбудуться в неділю, 8. жовтня, в годині 1. попол., в домі Горожан, 847 Н. Френклин ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є дуже важні справи до полагодження. — Уряд: П. Мельник, предс.; І. Поцучко, рек. секр.; М. Паранич, фін. секр.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конґресового Комітету жертвували: Тов. Дочки України, від. 12 Укр. Золотого Хреста в Шікаґо, Ілл., $25; Мих. Ратушний, член від. 361 У. Н. Союзу, з Ґарфілд, Н. Дж., $6.

Малий дипльомат.

Малий синок, що сидів татови на колінах, заговорив до тата: „Ах, як я хотів би бути таким як ви, тату!" Але, поглянувши на його лице, нагадав собі, що його батько не великий красавець, тому поправився: і сказав: „Але лише в моїм серцю, татусю".

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 10. вересня 1944 р. помер у 77. році життя **СЕМЕН КОРІНЬ**, член Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350 У.Н.Союзу в Стемфорд, Конн. Покійний походив зі села Скверне, пов. Горлиці, Зах. Україна. До У. Н. Союзу вступив 1897 року. Полишив у смутку дружину, 3 синів, 1 дочку і 1 правнучка. Похорон відбувся 13. вересня при участи членів від. 350, рідні і знайомих, з української катол. церкви св. Володимира на цвинтар на Вудленд Еве. — В. Й. П.!

І. Михайлишин, секр.

Марія Годованська, з роду Пархій, пошукує свого братанича Стефана Дармограй, родом з села Хримівці, пов. Збараж, Галичина. Перебуває десь в Канаді. Хтоби про него знав, або він сам, хай напише на адресу: MARY HODOWANSKY, 24 N. 2nd Street, Hudson, N. Y.

ТАРЗАН, ч. 1051. Удар лиха.

Збожеволілі від спраги, голоду й страху, звірі гнали долів вулицею.

Тарзан погнав на місце, де на його погляд вони мали стрінутися з цирковою парадою, але як він прибув...

...лихо вже вдарило.